

Kabzińska, Krystyna

Zebranie Komisji Historii Nauk Ścisłych Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN, poświęcone 200-leciu śmierci A. W. Lavoisiera

---

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 39/3 - 4, 202-203

1994

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

chemii; przekształca się też oryginalne laboratoria – na ogół związane z wyższymi uczelniami lub ze słynnymi postaciami chemików – w muzea lub izby muzealne; regionalne muzea często przedstawiają ekspozycje, dotyczące historii przemysłu chemicznego. Referentka przedstawiła także ekspozycję w Muzeum Marii Skłodowskiej-Curie, działającym pod patronatem Polskiego Towarzystwa Chemicznego. Jest to muzeum typu biograficznego, mające także niewielkie zbiory chemiczne oraz bogate archiwum biograficzne chemików polskich.

Mgr Grażyna Miłosińska, kustosz Muzeum Farmacji w Warszawie przedstawiła referat *Muzeum Farmacji im. Antoniny Leśniewskiej w Warszawie*, omawiając historię powstania placówki i jej zbiory.

W dyskusji dr Halina Lichočka zaproponowała wydanie leksykonu upowszechniającego pamiątki historyczne z zakresu farmacji i chemii oraz ilustrującego zasoby poszczególnych kolekcji. Prof. Roman Mierzecki sądzi, że propozycja jest bardzo ciekawa; w roku 1981 w Budapeszcie wydano informator o muzeach farmacji i chemii. Podczas Kongresu Nauki w Saragocie w 1993 r. rozważano możliwość wydania nowego informatora – jego maszynopis jest już gotowy. Także prof. Barbara Kuźnicka popiera projekt opracowania publikacji – warto zastanowić się, czy ma to być wykaz czy publikacja o charakterze monograficznym, warto także zebrać informacje o prywatnych kolekcjach. Omówiła także pracę M. Dębskiej pt. *Aperçu sur l'histoire de la pharmacie et collections d'art pharmaceutique en Pologne* (1991).

Beata Wysakowska
(Warszawa)

ZEBRANIE KOMISJI HISTORII NAUK ŚCISŁYCH KOMITETU HISTORII NAUKI I TECHNIKI PAN, POŚWIĘCONE 200LECIU ŚMIERCI A.W. LAVOISIERA

W dniu 27 maja 1994 r., w siedzibie PTCh, odbyło się zebranie Komisji Historycznej Nauk Ścisłych Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN. Zebranie, na którym omawiano przebieg prac Komisji w 1993 r. i planowane zamierzenia na rok 1994, poprzedziły 3 referaty poświęcone Antoniemu Wawrzyńcowi Lavoisierowi w 200 rocznicę jego śmierci. W części referatowej udział wzięli przedstawiciele Komitetu Historii, historycy nauk ścisłych i zaproszeni goście, w tym młodzież licealna. Referaty przedstawione przez profesorów: Romana Mierzeckiego, Krystynę Kabzińską i Zbigniewa Wójcika obejmowały przegląd prac A. Lavoisiera, znaczących w wielu dziedzinach nauk przyrodniczych. R. Mierzecki w swym referacie zatytułowanym: *A.W. Lavoisier – Twórca nowej chemii i działacz społeczny* podkreślił wszechstronność zainteresowań Lavoisiera, prawnika z wykształcenia, członka Akademii Francuskiej, czerpiącego stały, wysoki, dochód z funkcji administracyjnej w prywatnej firmie poborców podatkowych. Przypominając fundamentalne prace Lavoisiera w dziedzinie chemii – jego tlenową teorię spalania, zastosowanie pomiaru masy w eksperymencie chemicznym, określenie pojęcia pierwiastka, jako podstawowej substancji składowej

materii, oraz, we współpracy z innymi, ustalenie zasad nomenklatury związków nieorganicznych, R. Mierzecki zwrócił uwagę na znaczenie innych prac Lavoisiera chociażby w takich dziedzinach jak: fizjologia, rolnictwo i ekonomia, gdzie jego prace nt. oddychania, nawożenia i kierowania finansami publicznymi miały wszystkie cechy nowatorstwa. Karierę naukową Lavoisiera zapoczątkowała, nagrodzona złotym medalem Francuskiej Akademii Nauk, praca na temat ekonomicznego oświetlenia ulic w dużym mieście, a wypełniały kolejne rozprawy i opinie o gipsie jako zaprawie, problemach podróży balonem, bielenia, produkcji prochu, szkła, barwników, atramentu, rdzewienia żelaza, zasad higieny itp. Lavoisier przyczynił się także znacząco do opracowania nowego systemu metrycznego miar i wag. Jako dyrektor fabryki prochu i saletr, dzięki unowocześnieniu laboratorium i zatrudnieniu fachowego personelu, Lavoisier przyczynił się do konkurencyjności prochu francuskiego. Jego zainteresowania społeczne doprowadziły go m.in. do fotela deputowanego w Konstytuancie w 1789 r., oraz do członkostwa w komisji budżetowej.

Referat K. Kabzińskiej zatytułowany *Prace A. Lavoisiera w dziedzinie chemii roślinnej i zwierzęcej* uzupełnił przedstawiony obraz wszechstronności i znaczenia osiągnięć Lavoisiera. Jego wyniki, nowatorskie wnioski i uogólnienia wyciągane z eksperymentów wykonywanych z materią roślinną i zwierzęcą pozwalają dostrzec Lavoisiera także jako prekursora podstaw chemii organicznej. Szczególnie znacząca jest jego pozycja jako pioniera analizy elementarnej, a także tego, który wprowadzając pojęcie proporcji (stosunku C:H:O) na parę lat przed Proustem, zwracał uwagę na charakterystyczną dla połączenia chemicznego stałość składu pierwiastkowego. Przeanalizowanie jakościowych i ilościowych przemian w procesie fermentacji alkoholowej pozwoliło Lavoisierowi na całkowicie nowatorskie ujęcie tego procesu w formę równania algebraicznego. Lavoisier podjął też próbę wyjaśnienia wzajemnego powiązania pierwiastków składowych (C,H,O,N) w materii roślinnej i zwierzęcej.

Prof. Wójcik w referacie *Antoni Lavoisier jako geolog* rozwinął szerzej wątek geologicznych zainteresowań i dokonań Lavoisiera rozpoczętych „podróżą geologiczną”, w wyniku której powstała nieopublikowana mapa geologiczna Francji.

Na zakończenie prof. Mierzecki omówił w skrócie przebieg uroczystości 200-lecia śmierci A. Lavoisiera, w których uczestniczył w Paryżu. Przedstawił też nowe, francuskie publikacje biograficzne dotyczące życia i dzieła Lavoisiera.

Krystyna Kabzińska
(Warszawa)

OBCHODY DWUSTULECIA ŚMIERCI ANTONIEGO LAVOISIERA W PARYŻU

8 maja minęła dwusetna rocznica śmierci Antoniego Warzyńca Lavoisiera. Ten 51 letni wówczas uczony został ścięty tego dnia z wyroku Trybunału Rewolucyjnego Republiki Francuskiej (wraz z innymi dzierżawcami podatków królewskich). W związku z tą rocznicą odbyły się w Paryżu dwie międzynarodowe konferencje. Pierwsza – Kolokwium Lavoisierowskie – zorganizowana w dniach 3–6 maja 1994 r.